

9.6.2017

Kirjaamo@lvm.fi
Liikennekaari@lvm.fi

Lausuntopyyntönne

Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi liikenteen palveluista annetun lain muuttamiseksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Liikenne- ja viestintäministeriö on pyytänyt lausuntoa asiasta 1.6.2017 mennessä. Kuntaliitto kiittää mahdollisuudesta lausua lakiluonnoksesta. Kuntaliitto on pyynnöstä saanut lisäaikaa lausunnon antamiseen 9.6.2017 asti.

Esitys on toinen osa nk. liikennekaarihanketta, jolla toteutetaan hallitusohjelman kärkihankkeita digitaalisen kasvuympäristön rakentamiseksi sekä säädösten sujuvoittamiseksi. Eduskunta on hyväksynyt hankkeen ensimmäisen vaiheen ja nimennyt uuden lain liikenteen palveluista annetuksi laiksi. Tällä hallituksen esityksellä toteutettaisiin liikennekaarihankkeen toinen osa täydentämällä liikenteen palveluista annettu laki kattamaan kaikki liikennemuodot. Näin voitaisiin helpommin tarkastella liikenteen palvelumarkkinoita yhtenä kokonaisuutena, ja arvioida sääntelyn tarkoituksenmukaisuutta ja toimijoiden tasapuolisia toimintaedellytyksiä. Lain tavoitteiden toteuttamista varten tarvitaan tietojen avaamista ja avointen rajapintojen kautta tapahtuvaa asiointia. Yhtenäisten matkaketjujen ja yhdistettyjen palveluiden tarjoamismahdollisuuksia helpotettaisiin edelleen mahdollisuudella kytkeä palvelukokonaisuuteen tie- ja rai-deliikenteen lisäksi lento- ja meriliikenteen matkalippuja, erilaisia liikkumispalveluita, kuten ajoneuvojen vuokrauspalveluita, erilaisia sarja- tai kausituotteita sekä alennuksia. Tämä toteutettaisiin niin, että henkilö voisi sallia sen, että kolmas osapuoli asioisi hänen puolestaan hänen käyttäjätileillään eri palveluissa.

Esitysluonnokseen tutustuvia pyydetään erityisesti kiinnittämään huomiota esityksen arvioituihin vaikutuksiin ja omalta osaltaan täydentämään, korjaamaan tai vahvistamaan arvioita.

Kuntaliitto kiinnittää lausunnossaan huomiota erityisesti ns. puolesta-asiointiin ja tähän liittyvään vaikutusten arviointiin ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Liikennepalvelulain muutosta valmistellaan todella kireällä aikataululla. Lausuntoaika päättyy kesäkuun alussa ja ministeriön on tarkoitus antaa hallituksen esitys jo kesäkuussa. Lainvalmistelun tason kannalta **kiireinen aikataulu on selvä riski**, sillä lakiluonnos sisältää ehdotuksia, jotka muuttaisivat markkinoita ja toimijoiden velvollisuuksia olennaisella tavalla. Lakiluonnoksesta ei myöskään ole tehty kattavaa vaikutusten arviointia.

Puolesta-asiointi

Liikennepalvelulain toisessa vaiheessa liikennepalveluihin ollaan tuomassa maksupalveluiden aktiivien mallia. Tällöin henkilö voisi sallia sen, että kolmas osapuoli asioisi hänen puolestaan hänen käyttäjätileillään eri palveluissa. Joukkoliikenteen kannalta merkittävä muutos olisi, että yhteistoiminnallisuuden ei enää riittäisi liikennepalvelulain ensimmäisen vaiheen edellyttämä kertamatkalippu, vaan puolesta-asiointia laajennettaisiin muihin liikennemuotoihin ja palveluihin, myös kausilippuihin ja alennuksiin. Puolesta-asiointi olisi joukkoliikenneviranomaisille ja liikennepalveluita tarjoaville yrityksille pakottavaa lainsäädäntöä, joka edellyttää tietojen ja rajapintojen avaamista muille toimijoille.

Kuntaliitto toteaa, että kunnat ja niiden joukkoliikenneviranomaiset tekevät kasvavassa määrin yhteistyötä uusien liikennepalveluita tarjoavien yritysten ja toimijoiden kanssa lippu- ja maksujärjestelmiin ja muuhun matkaketju- ja palveluyhteistyöhön liittyen. Kuntaliitto painottaa, että puolesta-asioinnista ei tule tehdä pakottavaa lainsäädäntöä vaan jatkossakin toiminnan tulee voida pohjata sopimuksiin. Siten on mahdollista hakea molempia osapuolia hyödyttäviä ratkaisuja ja varmistaa, että sopimuksen kohteena olevat liikennepalvelut tukevat ja edistävät kunnan tai alueen liikennejärjestelmä- ja ympäristötavoitteita. Tietojen luovuttaminen ja vaihtaminen edellyttävät sopimuksia, kun viranomaisen luovuttaa asiakastietojaan yhteistyöyritykselle. Erityisesti kaupunkien kannalta on tärkeää, että niillä on mahdollisuus sopia yritysten kanssa liikennesuunnittelun kannalta olennaisien matkustajatietojen saamisesta käyttöönsä.

Puolesta-asiointi on pakottavana lainsäädäntönä ongelmallinen myös tietosuoja- ja vastuukysymysten sekä liikesalaisuuksien ja liiketoimintariskien osalta. Lainvalmistelussa tulee selvittää edelleen tietosuoja- ja -vastuukysymyksiä puolesta-asioinnissa, esim. kuka vastaisi puolesta-asioinnissa tehdystä virheistä. Kuten myös sitä, milloin ollaan liikesalaisuuksien puolella, jos dataa ja asiakasdataa tulee tarjota muiden toimijoiden käyttöön maksutta. Samoin lain valmistelussa tulee kiinnittää enemmän huomiota sellaisten toimijoiden (yrityksiä ja viranomaisia) liiketoimintariskien, jotka investoivat tuotannontekijöihin kuten kalustoon ja infraan.

Lakiluonnoksessa esitettyä puolesta-asioinnin tapaa tulee vielä **selvittää myös suhteessa henkilötietolakiin ja EU:n tietosuoja-asetukseen**, ja arvioida, onko lakiluonnoksessa esitetty tulkinta oikea ja lain säätämässä rajoissa. Kuntaliitto huomauttaa, että EU:n tietosuoja-asetus vaatii rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden keskinäisiä sopimuksia henkilötietojen käsittelystä. Tietosuoja-asetuksen artiklassa 28.3 vaaditaan sopimus ja asetetaan lisäksi kriteerejä sopimuksen sisällön osalta. Suostumuksen muotokriteerit on tarkkaan lueteltu asetuksessa artiklassa 7. Valtuutus ei ole sama asia kuin suostumus asetuksen näkökulmasta, ainakaan ellei erikseen muotoilla valtuutusta vastaamaan asetuksen vaatimuksia.

Vaikutusten arviointi

Lausuntopyyntöissä toimijoilta itseltään toivotaan palautetta vaikutuksista ja kustannuksista. Lainvalmistelun kiireinen aikataulu antaa viitteitä siitä, että arvio lain vaikutuksista eri toimijoiden ja tavoitteiden kannalta jääkin vaillinaiseksi.

Lakiluonnoksen vaatimusten täyttämisen ja ylläpidon kustannuksia viranomaisille ja yrityksille ei ole selvitetty osana valmistelua, eikä vaatimusten kustannustehokkuutta. Siten kokonaisuutena asiasta ei myöskään muodostu kuntien ja niiden joukkoliikenneviranomaisien kannalta, joilla on epätietoisuutta myös liikennepalvelulain ensimmäisen vaiheen 1.1.2018 voimaan astuvista velvoitteista ja kustannuksista. Viestintäviraston johdolla valmisteltava Liikennekaari I:n toimeenpanon ohjeistus tietorajapintojen avaamisesta valmistuu vasta syksyllä tai loppuvuodesta. Siten **lakiluonnos ei huomioi toimijoiden mahdollisuuksia ja resursseja täyttää ja ylläpitää uusia pakottavia vaatimuksia, eikä myöskään uusien vaatimusten kustannustehokkuutta.**

Lakiluonnoksessa pyritään keventämään pienten toimijoiden velvoitteita tarjoamalla näiden käyttöön Liikenneviraston työkaluja tietorajapintojen avaamiseksi. Tämä on sinänsä hyvä asia, mutta on huomioitava, että **pienillä toimijoilla ei välttämättä ole resursseja** Liikenneviraston työkalujen käyttöön. Digitalisaatio on liikennepalveluiden kehitykselle iso mahdollisuus, mutta pakottava lainsäädäntö voi merkitä pullonkaulaa pienille toimijoille, yrityksille ja kunnille. Esimerkiksi jos lakisääteisten kuljetusten kuten koulukuljetusten avaaminen kaikkien käyttöön merkitsee uusia velvoitteita, joiden kustannushyöty on kyseenalainen, voi uusien toimintamallien käyttöönoton houkuttelevuus vähentyä.

Myös isojen toimijoiden kustannuksista on syytä kantaa huolta, ne voivat helposti nousta korkeiksi esimerkiksi isojen kaupunkien joukkoliikenneviranomaisien järjestämän palvelun osalta. Suomen joukkoliikennematkoista suurin osa tehdään kaupunkiseuduilla, joissa kaupungit subventoivat joukkoliikennettä siksi, että joukkoliikenne on olennainen osa kaupunkiseudun päivittäistä toimivuutta ja maankäytön ja asuntotuotannon pitkäjänteistä kehittämistä. **Pakottava lainsäädäntö merkitsee päällekkäistä toimintaa ja lisäkustannuksia** sopimus pohjaisen yhteistyön ja sitä kautta myyntirajapintoihin päästämisen kanssa.

Kuntaliitto huomauttaa, että lakihankkeiden vaikutusten riittävän kattava selvittäminen on lainsäätäjän velvollisuus ja tehtävä. Lainsäädännön arviointineuvosto kiinnitti

ministeriöiden lainsäädännön vaikutusten arvioinnin tasoon huomiota kesäkuun alussa. Esitysluonnoksissa tulisi vaihtoehtojen vertailun avulla kyetä osoittamaan, miksi esitettävät toimenpiteet olisivat paras tapa saavuttaa asetetut tavoitteet.

SUOMEN KUNTALIITTO

Jarkko Huovinen
Johtaja, Alueet ja yhdyskunnat

Johanna Vilkuna
Liikenneasiantuntija

Jakelu

Kirjaamo, Anne Jarva, Ulla Hurmeranta, Paavo Taipale, Timo Reina

